

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישיית פרשת תצוה תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף פ"א

לו. וגם במה נתקררה דעתו אחר זה, במה שאמר לו ה' תורה היתה לי ונתתיה לך.

וחוץ לדרכנו יש לומר, כי מצינו להלן שביום שנתחנכו אהרן ובניו בהקמת המשכן, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' (ויקרא י-א), שמתו אז שני בני אהרן נדב ואביהוא, ומשה רבינו השיג זאת שיסתלקו אז שני בניו והרע לו. וזהו שאמרו בשעה שאמר לו ה' ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו, הרע לו, כי השיג מיתתם אז. אבל באמת מיתה זו כבר נתחייבו ימים רבים קודם, כי בשעת מתן תורה כתוב, ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, ויראו את אלקי ישראל וגו', ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (שמות כד-ו). וברש"י ואל אצילי, הם נדב ואביהוא והזקנים, לא שלח ידו, מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד. ויחזו את האלקים, היו מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתייה, ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן, ולזקנים עד ויהי העם כמתאוננים (תנחומא בהעלותך טו) ע"ש. ולכן כאשר הרע לבבו של משה למה ימותו אז בני אהרן, השיב לו ה', שהם מחוייבים דבר זה מכבר, כי תורה היתה לי ונתתיה לך, ואז עלו הם עמך על ההר והציצו ונתחייבו. ואם כן הם עוד האריכו ימים עד כאן, מה שלא הגיע להם בדין, ובוזה יתוקן מה שפגמו אז.

*

ושוב אמר הכתוב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ואתה תדבר אל כל חכמי לב, אשר

ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמן זית זך כתיית למאור להעלות נר תמיד' (כו-כו). ברש"י מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כא.) ע"כ. ובריש פרשת בהעלותך חזר הכתוב, בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (ח-ב). ופירש רש"י בהעלותך, על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב ע"כ. והא דלא פירש רש"י גם כאן הדרשה השניה, משום דכאן נאמר להעלות נר, קאי ההעלאה רק על הנר, ושם נאמר 'בהעלותך' קאי ההעלאה גם על המדליק. ויש להבין למה שינה הכתוב כאן ממה שנאמר להלן. עוד פירש ברש"י שם, ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ע"כ. וכבר תמהו דגם אנשים פשוטים מקיימים מה שמצטווים, ומכל שכן אהרן קדוש ה'.

*

ולאֵהֲלֵן בפרשה, ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי וגו' (כח-א) ע"כ. במדרש (שמו"ר לו-ד) כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו הקב"ה תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי ע"כ. ויש להבין הא מצינו במשה שהיה שמח על גדולתו של אהרן, וסירב לילך בשליחותו למקום למצרים, שלא רצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה (רש"י שמות ד-ז), ומדוע כשאמר לו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך הרע

זה צריכין לעשות הבגדים של אהרן. ועל כן תדבר אל כל חכמי לב, אשר 'מלאתי' את אהרן עם 'רוח חכמה', והוא איש מורם מעם, ואין צריכין לבגדים מפוארים להחשיבו, כי הוא עצמו מלאך ה', ועשו את בגדי אהרן 'לקדשו לכהנו לי', שבגדים אלו יסייעו לו בעבודתו להתקדש עוד יותר ולהיות לכהן ה'.

*

אמנם יתכן שהחכמי לב, אנשי מעלה בישראל, יעלה על דעתם כי לא טוב הוא הדבר להלביש את אהרן בבגדי כבוד ותפארת, כי בגדים מפוארים יביאו אותו לזיחחות הלב וגבהות רוח, ותחת שיתקדש בבגדי כהונה, הם יטמאו אותו, כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי טז-ה), והבגדים הללו עוד ירחיקנו מלהיות ראוי ליכנס לפני ולפנים לשרת את ה', כי אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה ה.). אבל באמת אין הדבר כן, כי אהרן קדוש ה' לא יתפעל ויתנשא רוחו כלל מהבגדים המפוארים, כי רק כסיל יוכל לטעות בזה שבמלבושי כבוד מתעלה האדם.

ומכל שכן אהרן קדוש ה', שאמרו עליו (חולין פט.) גדול שנאמר במשה ואהרן ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר (בראשית יח-כז), ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה (שמות טז-ג) ע"כ. והיינו שהיו פחותים בעיני עצמם יותר מתולעת ועפר ואפר, אלא הם 'מה', אין להם מציאות כלל, ואינם תופסים כלל מקום בעולם, ואין כאן מה שיוכל להתגאות, והבגדים הם עליו כמו שמונחים על הכותל, או על היתד.

וזהו שאמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר 'מלאתי' רוח חכמה, כי אהרן מלאתי רוח חכמה, הוא ענוותן ושפל ברך, בבחינת 'מה', והבגדים האלו לא יעשו עליו שום רושם להשתנות, ויש עם אהרן רוח 'חכמה', כ"ח מ"ה. ולא עוד שהרי אמרו (פסחים סו:) כל המתייהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו. ואותו מלאתי רוח חכמה, ולא נסתלקה ממנו. וכמו שפירשו וידום אהרן (ויקרא י-ג), שאהרן הוא כמו דומם, שאין שום חיצוניות עושה עליו רושם. ועשו את בגדי אהרן לקדשו ולכהנו לי, הם לא יביאו אותו לידי גיאנות, אלא אדרבה יתקדש בהם להיות ראוי לכהן לפני, ואשכון את דכא.

מלאתי רוח חכמה, ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח-ב). הנה התחיל הכתוב שהבגדים נעשים לכבוד ולתפארת, וכמו שפירש הרמב"ן שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים, כי אלו הבגדים לבושי מלכות הן וכו' ע"ש. ושוב אמר שהם נעשים לקדשו ולכהנו לי. גם מה שאמר אשר 'מלאתי' רוח חכמה, צריך ביאור דהא קאי על החכמי לב, והוי ליה למימר בלשון רבים אשר 'מלאתי' רוח חכמה.

עוד יש להבין מה שנאמר להלן (כח-ג) ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת. הלא כל הבגדים היו לכבוד, ומאי אולמא יותר המגבעות. וברשב"ם פירש, לפי שהמגבעות על הראש צריכים יפוי נאה ביותר ע"ש.

ונראה דאיתא בגמרא (שבת קמה:) מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינין [מציינין] עצמן בלבושים נאים], לפי שאינן בני תורה ע"כ. ופירש רש"י שאינן בני תורה כל כך לכבדם כבני ארץ ישראל מחמת תורתם, מכבדים אותם מחמת לבושיהן שנראין חשובים ע"כ. אמנם בחידושי הרא"מ הרוויץ שם ביאר, שאין הכוונה שהתלמידי חכמים שבבבל אינם בני תורה, אלא שהעם שבבבל אינם בני תורה, ומשום כך אין הם מכירים מעלתו של תלמיד חכם שמתייגע כל ימיו על תורה, ולא יכבדו את התלמידי חכמים שביניהם מחמת תורתם אלא מחמת בגדיהם. ולכן בני ארץ ישראל שהיו בני תורה החשיבו את התלמידי חכמים מצד עצם גודל מעלתם, לא כן לבני בבל הוצרכו התלמידי חכמים ללבוש מלבושים נאים ע"כ. ובגמרא (שבת קיג.) רבי יוחנן קרי למאני מכבדותי [שמכבדין בעליהן] ע"כ. וכן אמרו (שמו"ר יח-ה) כבודו של אדם בגדו ע"ש.

ולכן צוה ה' לעשות בגדי כבוד לאהרן שעומד בראש להיות הכהן הגדול לפני ה', שהמון עם יכבדוהו על ידי יופי הבגדים, ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. אמנם להחכמי לב, שהמה בני תורה וחכמה, הם מכירים גודל מדריגתו של אהרן מצד עצמו, שאהרן הוא מלא רוח חכמה, והם מחשיבין אותו גם בלי בגדיו הנאים, אלא מחמת גודל מדריגתו, ועבורם אין צריכין לאהרן בגדי כבוד כדי לכבדו. והם מבינים כי יש בבגדי כהונה סודות נפלאות שמכוונים נגד קדושתו של אהרן, והרי אמרו (זבחים פח:) מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין ע"ש, ועבור

ולתפארת, כדי שיוכל להשפיע יותר, שהבגדי כבוד יעשו רושם על ההמון, הרע למשה, למה לא צוה ה' גם עליו להלבישו בגדי כבוד, שיוכל על ידי זה להרבות כבוד שמים. והשיב לו ה', תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי, התורה היא חיות כל העולמות, ואם יאבד ממנו אפילו רק קוצו של יו"ד הרי זה חורבן. ואי אפשר לעמוד התורה להתנאות, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה עליו, וזה יוכל להתחסר במלבושי כבוד. - וזהו גם מה שאמרו שתלמידי חכמים שבבבל מצויינין מפני שאינן בני תורה, כי בני ארץ ישראל שהם בני תורה הם חסים על תורתם ואין רוצין להתנאות, כי לא כדאי להם לאבד גם משהו מתורתם עבור זחיחות הלב של בגדי כבוד.

*

והנה בהמגבעות חזר וכפל הכתוב, ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת. דהנה כבר דברנו (זאת חנוכה תשע"ח לפ"ק) במה שהקשה בספר מושב זקנים (שמות כא-ו) דלפי מה שאמרו (שבת צב.) שגובהו של לויים עשר אמות כמו משה ע"ש. אם כן איך היה אהרן נכנס למשכן להטיב נרות ולהקטיר קטורת, והלא המשכן לא היה גובהו כי אם י' אמות, ואמרינן במסכת סוכה (ו:): אמתא באמתיה היכי יתיב, כל שכן היאך יכול להיות אדם שגבהו י' אמות ליכנס בבנין שגבהו י' אמות. ואם תמצוי לומר היה כופף ראשו כשנכנס לעבוד, השתא לפני מלך בשר ודם אין עובדין כך, אם לא נתכוון להשתחוות, כל שכן לפני מלך מלכי המלכים וצ"ע ע"כ. וכן הקשה גם בשיטה מקובצת (בכורות מד.) ונדפס על הגליון בש"ס מתיבתא]. וקושיא זו עדיין יכולין ליישב, כי לא היו גבוהין הלויים עשר אמות במכוון, אלא בערך עשר אמות, ושפיר היו יכולין ליכנס למשכן.

אך במדרש יהונתן בפרשתנו הקשה יותר, דהא שמן המשחה היה מגביה קומת האדם כדאיתא במדרש (ויק"ר כו-ט). וכיון שהם היו גובהן יו"ד אמות קודם שנמשחו, ומשנמשחו היה גובהן יותר מיו"ד אמות, והמשכן לא היה גובהו אלא יו"ד אמות, ואיך נכנסו. וצריכין לומר דנס היה ע"כ. ובאמת גם זה לא תקשה, דלא אמרו שם בשמן המשחה, אלא אם היה קצר נעשה ארוך, אבל לא מצינו שארוך נתארך עוד יותר.

והנה הבגדי כהונה לאהרן לכבוד ולתפארת, אין הכוונה בזה לכבוד המדומה שתוכנו הבל, אלא יש בזה כבוד שמים, שכפי מה שיהא אהרן מכובד יותר בעיני הבריות, יתקבלו דבריו יותר, ויוכל להוכיחם יותר, ודבריו יהיו עושים פירות, ויתעלה בזה כבוד ה', אשר זהו באמת הטעם שצוותה תורה לכבד האבות והתלמידי חכמים. אמנם לפי זה תקשה, הלא מי לנו גדול ממשה רבן של ישראל, למה לא צוותה תורה לעשות בגדי כבוד ותפארת גם למשה, כדי שדבריו יעשו רושם יותר על בני ישראל

אך הענין הוא דאיתא בגמרא (תענית ז.) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, כדאמרה ליה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה, אי חכמה מפוארה בכלי מכווער. אמר לה אביך רמי חמרא במני דפחרא [בדרך שחוק אמר, ומרמז מה את אומרת לי, והלא אביך נותן יין בכלים מכווערין של חרס]. אמרה ליה אלא במאי נירמי [אם לא בשל חרס, הא כולו עבדי הכין], אמר לה אתון דחשביתו רמו במאני דהבא וכספא. אזלה ואמרה ליה לאבוה, רמייא לחמרא במני דהבא וכספא ותקיף [החמיץ]. אתו ואמרו ליה, אמר לה לברתיה מאן אמר לך הכי, אמרה ליה רבי יהושע בן חנניה. קריוהו אמר ליה אמאי אמרת לה הכי, אמר ליה כי היכי דאמרה לי [אי חכמה מפוארה בכלי מכווער], הכי אמרי לה [דיין משתמר בכלי מכווער, אף התורה מתקיימת בי יותר משאילו הייתי נאה]. והא איכא שפירי דגמירי, אי הוו סנו [אותם נאים שהם חכמים] טפי הוו גמירי [שאי אפשר לנאה להשפיל דעתו ובא לידי שכחה] ע"כ.

ולכן משה עמוד התורה, שתפקידו להיות דוגמא וסמל לבני תורה בהנהגתו, לא יוכל להתנאות בבגדים נאים, כי המתנאה משכח חלק מתורתו, ורק אהרן שתפקידו עבודה, להיות משרת לה', הוא רשאי להתנאות לכבוד שמים, ולא עמוד התורה. ואם כי האיש משה עניו מאד מכל האדם, וישנא את ההתנאות, מכל מקום הוא צריך להורות לבני אדם, כי תורה עם יופי ונוי סותרין זה את זה, ועל כן לא נצטוו לעשות גם למשה בגדי כבוד ותפארת.

וזהו שאמרו שכאשר אמר ה' למשה ואתה הקרב אליך וגו', ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד

אך עיקר הקושיא היא מהמצנפת שהיה עליהם, שהיה ארכו ט"ז אמות, ומקיפו ומחזירו כרך על כרך (רמב"ם ה' כלי המקדש ח-ט), ואם כן היה גובהו לכל הפחות טפח ויותר, ואיך היה הכהן יוכל ליכנס להמשכן. ועל כרחק שבכל פעם נעשה לו נס שיוכל ליכנס ולשמש קונו. ואם כן היה בזה כבוד גדול להכהן, שנעשה נס עבורו שיוכל ליכנס להמשכן, ועל דרך שאמרו (שבת נג:) כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה ע"ש. על כן היה בהמגבעות כבוד ותפארת יתירה על שאר הבגדים, שעבורו נעשה נס להכהן שיוכל ליכנס.

*

ובזה היה נראה לבאר מה ששאלו במדרש (תנחומא קרח ה) וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו וכו' ע"כ. ויש להבין וכי זהו שטות שהיה רוצה לזכות בעבודת הכהונה. אך קרח לוי היה, ועבודתו היא לעמוד על הדוכן בשיר על הקרבן, שזה היה בחצר המשכן אצל המזבח, ושפיר היה יכול ליכנס בהחצר אם כי גבהו עשר אמות. אבל אם הוא רוצה בכהונה אשר לא צוה ה', הרי יצטרך ללבוש גם הבגדי כהונה עם המצנפת, והרי לא יעשה ה' לו נס שיוכל להכנס. ושפיר הקשו וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, הלא יתגלה קלונו שלא יוכל ליכנס בפנים להמשכן מחמת גובהו. אלא שעינו הטעתו שגם עבורו יעשה ה' נס כמו לאהרן ולבניו.

ויש לומר בזה עוד, דהנה ברבינו בחיי בפרשתנו (כח-מג) כתוב בזה הלשון, ופלא גדול היה בכהנים המקריבים קרבנות בכל יום, שלא היה גופם לבוש אלא הכתונת לבדה שהיא חלוק, והם סובלים הקור בימות הגשמים, ולא היו מתים, ועל כן אמרו חז"ל (שקלים ה-א) שמעמידין על הכהנים ממונה אחד לבקר אותם ולרפא תחלואיהם, לפי שהיו רובם חולים מחולי בני מעים, מפני שהיה עבודתם בכל ימות השנה בחלוק לבד בשעת עבודה, ועוד שהיו עומדים תמיד על הרצפה והם יחפי רגל ע"כ. ובש"ך על התורה כתוב, דלכן סיים הכתוב, חקת עולם לו ולזרעו אחריו (כח-מג), שהבטיחם הקב"ה שלא יחלו ולא ימותו, לפי שעובדים הם למי שהוא מקור החיים וכו' ע"כ. ואם כן קרח

וסייעתו, שלא הבטיחם ה' בברכה זו, הרי יחלו וימותו, וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה.

ולפי מה שנתבאר לעיל כי תלמידי חכמים שבארץ ישראל לא היו מצויינים בבגדיהם, שהיו בני תורה, וחסו על תורתם שלא ישתכח מהם בשביל נוי הבגדים. שפיר שאלו עוד על קרח שפקח היה, ואיך לא חש על תורתו, ומה ראה לשטות זה.

*

והנה בכניסת אהרן להמשכן יש עוד יותר פלא, כי הנה מעלה היה לפני המנורה שבו הכהן עולה ומדליק, ובאמת אהרן לעצמו לא היה לו צורך במעלה לפני המנורה, שהרי המנורה שלש אמות קומתו, ואהרן גבוה עשר אמות, ורק להכהנים לדורות שלא יהיו גבוהים, הם יוצרכו למעלה לפני המנורה. ולכן בפרשתנו שהציווי הוא במשכן, למשה בשבעת ימי המלואים, ולאהרן מיום השמיני ואילך, לא פירש רש"י להעלות דקאי על מעלה לפני המנורה, שהם לא הוצרכו לזה. אמנם במהרי"ל דיסקין (פ' בהעלותך) כתב לבאר מה שנאמר באהרן, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה, דהגם שאהרן לא היה צריך לעלות על מעלה להדליק המנורה, שהרי גבוה היה עשר אמות, אלא שלא לשנות מכהנים לדורות עמד אהרן גם כן על המעלה. וזהו שאמר ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה 'העלה' נרותיה. ובא הכתוב להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ממה שעושים לדורות ע"כ. ואם כן בהדלקת הנרות הוצרך אהרן להוספה בהנס, שגם כאשר הוא עולה שלש אמות בגובה, אף על פי כן יוכל לעמוד כן במשכן.

ובזה יש כבר חידוש, כי בשלמא על מה שנצטוה להכנס להמשכן, שפיר מובן שנעשה לו נס, שיוכל להתקיים מאמרו של מקום. אבל על מה שהוסיף מעצמו לעלות על מעלות בשעת ההדלקה, שלא נצטוה על זה, אם כן אין הכרח להעשות נס עבורו. אך כיון שרצון יראיו יעשה, ואהרן לא רצה לשנות מההדלקה לדורות, לא נשתנה הנס בהדלקת המנורה, וכמו שהיה נס בכל פעם בכניסתו היה נס גם בהדלקתו. וזהו שבחו של אהרן שלא שינה ממה שהיה לו נס בכל פעם, אלא הנס המשיך גם בהדלקתו את הנרות.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' נחמ"י פייערווערקער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלת בנו למול טוב	הרב ר' לוי יצחק לינדנער שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' יוסף לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' שמואל ישראל ניימאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב
--	---	--	---